O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
URGANCH DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

“INNOVATSIYALAR DAVRIDA TURKIY MADANIY HAMKORLIK: RAQAMLI PLATFORMALAR VA ILMIY ALMASHINUVLAR”

MAVZUSIDAGI XALQARO
ILMIY-AMALIY
ANJUMANI MATERIALLARI

1-QISM

2026

“INNOVATSIYALAR DAVRIDA TURKIY MADANIY HAMKORLIK: RAQAMLI PLATFORMALAR VA ILMIY ALMASHINUVLAR”

XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN

“TURKIC CULTURAL COOPERATION IN THE ERA OF INNOVATION: DIGITAL PLATFORMS AND SCIENTIFIC EXCHANGES”

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

«ТЮРКСКОЕ КУЛЬТУРНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО В ЭПОХУ ИННОВАЦИЙ: ЦИФРОВЫЕ ПЛАТФОРМЫ И НАУЧНЫЕ ОБМЕНЫ»

МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ

TEZISLAR TO‘PLAMI

1-QISM

Urganch shahri

24-mart, 2026

“Innovatsiyalar davrida turkiy madaniy hamkorlik: raqamli platformalar va ilmiy almashinuvlar” mavzusidagi Xalqaro ilmiy-amaliy anjumani materiallari [Matn]: to‘plam/jamoa – Urganch: Khwarezm publication, 2026. – y

Mazkur to‘plam O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2024-yil 18-yanvardagi "O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 4-iyuldagi PQ-200 qarori ijrosini ta'minlash to‘g‘risida"gi 16-sonli buyrug'ida belgilangan vazifalarning ijrosini ta'minlash maqsadida 2026-yil 24-mart kuni Urganch shahrida (Urganch davlat pedagogika institutida) “Innovatsiyalar davrida turkiy madaniy hamkorlik: raqamli platformalar va ilmiy almashinuvlar” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallaridan iborat. To‘plamdan joy olgan tezislarda keltirilgan ma'lumotlarning to‘g‘riligiga mualliflar javobgardirlar.

Mas’ul muharrirlar: **Ibrahim K. – Amasya universiteti dotsenti**

Matnazarov O‘. – p.f.n., professor

Latipov R. – p.f.f.d (PhD), dotsent

Yusupov H. – t.f.d. (PhD), dotsent v.b

Masharipov A. –p.f.f.d (PhD), dotsent

Tursunova Sh. – f.f.d. (PhD), dotsent

O‘razmetov M. – f.f.d (PhD), dotsent v.b

Otajonov M. – o‘qituvchi

Tahrir hay’ati raisi: **F.R.Madraximova – p.f.d. (DSc), Professor**

Tahrir hay’ati: **Ispahi S. – Türk Eli xalqaro tashkiloti raisi**

Abdullayev D.N. – t.f.d. (DSc), Professor

Raximov G.B. – p.f.f.d (PhD) dotsent v.b

Xujamuratov U.R. – t.f.f.d., (PhD) dotsent

Xajiyeva M. – f.f.d., (DsC), Professor

Karimov Z.A. – f.f.d (PhD), dotsent

Uljayeva Sh.M. – t.f.d., (DsC), Professor

Taqrizchilar: **Lisenka Y.A – t.f.d., (DSc), Professor**

Aytbayev M.Y – t.f.d. (PhD), dotsent

MADRAXIMOVA FERUZA RUZIMBAYEVNA

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti rektori, pedagogika fanlari doktori, professor

Assalomu alaykum, hurmatli konferensiya ishtirokchilari!

Bugun sizlar bilan “Innovatsiyalar davrida turkiy madaniy hamkorlik: raqamli platformalar va ilmiy almashinuvlar” mavzusida Xalqaro ilmiy-amaliy anjumanda uchrashib turganimdan benihoya mamnunman.

Ilm-fan va texnologiyalar taraqqiyoti bugungi kunda mislsiz sur’atlar bilan rivojlanib borayotgani, shuningdek, davlatlararo madaniy va ilmiy aloqalar yangi bosqichga ko‘tarilayotgani hech kimga sir emas. Ayniqsa, globallashuv va raqamlashtirish sharoitida qardosh xalqlar o‘rtasida ilmiy tadqiqotlar olib borish, zamonaviy axborot texnologiyalari va innovatsion yondashuvlarni madaniy hamkorlikka joriy etish mintaqa taraqqiyotidagi dolzarb masalalar bilan chambarchas bog‘liqdir. Bugun o‘tkazilayotgan ushbu xalqaro ilmiy-amaliy anjuman turkiy dunyo olimlarini yagona maqsad – ilm-fan va madaniyat ravnaqi yo‘lida birlashtirayotgan muhim ilmiy maydon bo‘lib, tajriba almashish, ilg‘or g‘oyalarni muhokama qilish va yangi hamkorlik aloqalarini yo‘lga qo‘yish uchun katta imkoniyat yaratadi.

Bugungi kunda raqamli platformalar va innovatsion texnologiyalar hayotimizning barcha sohalariga, jumladan, turkiy xalqlarning madaniy va ilmiy integratsiyasiga ham jadal kirib kelmoqda. Ushbu texnologiyalar boy tarixiy merosimizni asrab-avaylash, ta’lim va ilm-fan sohasida ma’lumotlar bazasini yaratish, tadqiqotchilar o‘rtasida tezkor ma’lumot almashinuvini ta’minlash va raqobatbardosh kadrlar tayyorlashda muhim omil bo‘lib xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, ularni amaliyotga tatbiq etishda yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan muammolarni chuqur tahlil qilish, kiberxavfsizlik, raqamli muhitda mualliflik huquqlarini himoya qilish va yagona axborot makonini yaratish masalalari ham dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Hurmatli konferensiya ishtirokchilari!

So‘nggi yillarda O‘zbekiston Respublikasida turkiy davlatlar bilan madaniy, iqtisodiy va ilmiy aloqalarni rivojlantirish borasida keng ko‘lamli ishlar amalga oshirilmoqda. Xususan, Turkiy Davlatlar Tashkiloti doirasidagi hamkorlikni kengaytirish, shuningdek, davlatimiz tomonidan ilm-fan va innovatsiyalarni qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan qaror va farmonlar qardosh mamlakatlar o‘rtasida fan, ta’lim va madaniyat integratsiyasini mustahkamlashga qaratilgani bilan

alohida ahamiyatga ega. Ushbu hujjatlar raqamli texnologiyalar va ilmiy almashinuvlarni xalqaro darajada samarali tatbiq etish uchun mustahkam huquqiy va tashkiliy asos bo‘lib xizmat qilmoqda.

Bugungi konferensiyaning dolzarbligi ham uning nomidayoq yaqqol namoyon bo‘lib, innovatsiyalar davrida turkiy madaniy hamkorlikni rivojlantirish, raqamli platformalar va ilmiy almashinuvlarni keng joriy etishning imkoniyatlari hamda kelajakdagi istiqbollarini chuqur muhokama qilishga qaratilgani bilan ahamiyatlidir. Ishonchim komilki, anjuman doirasida tajribali va yosh olimlarning ilmiy yangiliklari, innovatsion g‘oyalari taqdim etilib, turkiy xalqlar madaniyati va ilm-fani rivojiga munosib hissa qo‘shadi.

So‘zim yakunida shuni alohida ta’kidlamoqchimanki, ilm-fan sohasidagi tadqiqotlar olimlar o‘rtasidagi do‘stona va samarali hamkorlik mahsuli bo‘lib, ularning natijalari nafaqat fan, balki butun turkiy dunyo jamiyati va madaniyati taraqqiyotiga ham xizmat qilishi lozim. Globallashuv sharoitida raqamli platformalar va ilmiy almashinuvlarga bag‘ishlangan ushbu xalqaro ilmiy-amaliy anjumanda ishtirok etayotgan xorijiy olimlarga, qardosh davlatlar vakillariga va barcha ilmiy jamoatchilikka ushbu tashabbusni qo‘llab-quvvatlaganlari uchun chuqur minnatdorlik bildiraman.

Do‘stona madaniy-ilmiy aloqalarimiz bardavom, hamkorligimiz esa doimo samarali bo‘lsin!

ABDULLAYEV DIYORJON NODIRJON O‘G‘LI

Abdullayev Diyorjon Nodirjon o‘g‘li – Urganch davlat pedagogika instituti rektori v.v.b, t.f.d., professor

Hurmatli anjuman ishtirokchilari, aziz olimlar va qadrli mehmonlar!

Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya davrida insoniyat taraqqiyoti yangi bosqichga ko‘tarilmoqda. Ayniqsa, innovatsiyalar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va sun’iy intellekt rivoji jamiyatlar o‘rtasidagi aloqalarni tubdan o‘zgartirib, yangi imkoniyatlar eshigini ochmoqda. Shu nuqtai nazardan, turkiy xalqlar o‘rtasidagi madaniy hamkorlikni zamonaviy yondashuvlar asosida rivojlantirish dolzarb masalaga aylanmoqda.

Turkiy xalqlarni nafaqat umumiy til ildizlari, balki boy tarixiy meros, mushtarak madaniyat va umumiy qadriyatlar birlashtirib turadi. Ushbu birlikni mustahkamlashda zamonaviy raqamli platformalar muhim vosita sifatida namoyon

bo‘lmoqda. Chunki bugungi kunda madaniy almashinuv faqat an’anaviy shakllarda emas, balki virtual makonda ham keng ko‘lamda amalga oshirilmoqda.

Raqamli texnologiyalar orqali ilmiy va madaniy hamkorlik yangi bosqichga chiqmoqda. Masalan, onlayn konferensiyalar, virtual kutubxonalar, raqamli arxivlar va ilmiy platformalar orqali turli davlatlardagi olimlar o‘zaro tajriba almashish, qo‘shma tadqiqotlar olib borish imkoniga ega bo‘lmoqdalar. Bu esa ilm-fan taraqqiyotini tezlashtirish bilan birga, turkiy xalqlar o‘rtasidagi ilmiy integratsiyani mustahkamlashga xizmat qiladi.

Shu o‘rinda ta’kidlash joizki, ilmiy almashinuvlar faqat bilim uzatish vositasi emas, balki o‘zaro ishonch, hamjihatlik va madaniy yaqinlikni mustahkamlovchi muhim omildir. Ayniqsa, yosh tadqiqotchilar uchun xalqaro ilmiy hamkorlik yangi g‘oyalar, innovatsion fikrlash va kreativ yondashuvlarni shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi.

Bugungi kunda turkiy davlatlar o‘rtasida ta’lim va ilm-fan sohasida hamkorlikni kengaytirish bo‘yicha qator tashabbuslar ilgari surilmoqda. Akademik mobilitet dasturlari, qo‘shma ta’lim loyihalari, ikki tomonlama ilmiy grantlar – bularning barchasi turkiy dunyoning intellektual salohiyatini birlashtirishga xizmat qiladi.

Raqamli platformalar esa ushbu jarayonning tezkor va samarali amalga oshirilishini ta’minlaydi. Masalan, yagona ilmiy ma’lumotlar bazasini yaratish, turkiy xalqlar tarixiga oid manbalarni raqamlashtirish, onlayn ta’lim tizimlarini rivojlantirish orqali umumiy ilmiy makonni shakllantirish mumkin. Bu esa nafaqat ilmiy hamkorlikni, balki madaniy merosni asrash va uni kelajak avlodlarga yetkazishda ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu bilan birga, innovatsiyalar davrida madaniy hamkorlik faqat texnologik rivoj bilan cheklanib qolmasligi kerak. U insoniy qadriyatlar, o‘zaro hurmat, bag‘rikenglik va hamjihatlik asosida qurilishi lozim. Chunki har qanday texnologiya inson manfaatiga xizmat qilgandagina o‘zining haqiqiy qiymatini namoyon etadi.

Turkiy xalqlar o‘rtasidagi hamkorlikni rivojlantirishda ta’lim tizimining o‘rni ham beqiyosdir. Ta’lim orqali yosh avlodga umumiy tarix, madaniyat va qadriyatlar singdiriladi. Ayniqsa, zamonaviy ta’lim texnologiyalaridan foydalanish orqali turkiy dunyoning yagona ma’naviy makonini shakllantirish mumkin.

Xulosa o‘rnida shuni ta’kidlashni istardimki, innovatsiyalar davrida turkiy madaniy hamkorlikni rivojlantirish – bu nafaqat bugungi kunning talabi, balki kelajak avlodlar oldidagi mas’uliyatimizdir. Raqamli platformalar va ilmiy almashinuvlar orqali biz o‘zaro hamkorlikni yanada mustahkamlab, umumiy taraqqiyot yo‘lida yangi marralarni zabt etishimiz mumkin.

Keling, birgalikda ilm-fan, madaniyat va innovatsiyalar orqali turkiy dunyoning yorqin kelajagini barpo etaylik.

E’tiboringiz uchun rahmat!

SARVAR ISPAHI

“Türk Eli” Uluslararası Teşkilatı Başkanı

Saygıdeğer konferans katılımcıları, kıymetli bilim insanları ve değerli meslektaşlar!

Günümüz, hızlı değişimlerin, inovasyonların ve dijital teknolojilerin damga vurduğu bir çağdır. İnsanlık tarihinde hiçbir dönemde bilgi bu kadar hızlı paylaşılmamış, bilimsel fikirler bu kadar geniş kitlelere ulaşmamıştır. Böyle bir ortamda, Türk dünyası arasındaki kültürel ve bilimsel işbirliğini yeni bir seviyeye taşımak hepimizin öncelikli görevidir.

Türk dünyası yalnızca bir coğrafya değil; ortak tarih, ortak değerler ve güçlü bir manevi bağ ile birbirine bağlı büyük bir medeniyet alanıdır. Bu alanın geleceği ise şüphesiz bilim ve inovasyonla doğrudan ilişkilidir.

Günümüzde dijital platformlar, Türk halkları arasındaki ilişkilerin güçlenmesinde önemli bir araç haline gelmiştir. Eskiden uzun zaman alan bilimsel iletişim bugün saniyeler içinde gerçekleşmektedir. Mesafeler kısalmakta, sınırlar göreceli anlamını yitirmektedir. Bu durum ise bilimsel entegrasyon için eşsiz fırsatlar sunmaktadır.

Özellikle bilimsel değişim programlarının geliştirilmesi sayesinde sadece bilgi paylaşımı yapılmakla kalmamakta, aynı zamanda ortak bir bilimsel alan da oluşmaktadır. Bu alan, Türk dünyasının entelektüel potansiyelini bir araya getirerek küresel bilim dünyasında daha güçlü bir konum elde etmesine katkı sağlamaktadır.

Bununla birlikte, dijital teknolojiler kültürel mirasın korunması ve tanıtılması açısından da yeni imkânlar sunmaktadır. El yazmalarının dijitalleştirilmesi, tarihi kaynakların çevrim içi ortamlarda sunulması ve sanal müzelerin oluşturulması sayesinde zengin mirasımız korunmakta ve dünyaya tanıtılmaktadır.

Ancak bu süreçte önemli bir hususu unutmamak gerekir: teknoloji bir araçtır, amaç değildir. Asıl amaç insandır; onun manevi gelişimi ve toplumun ilerlemesidir. Bu nedenle dijital platformlar üzerinden kurulan işbirliği, karşılıklı saygı, hoşgörü ve insani değerler temelinde şekillenmelidir.

Bu noktada özellikle gençlere değinmek isterim. Çünkü inovasyonları en hızlı benimseyen ve uygulayan kesim genç nesildir. Eğer gençleri Türk kültürü, ortak tarih ve bilimsel işbirliği ruhuyla yetiştirebilirsek, gelecekte daha güçlü ve sağlam bir Türk dünyası inşa edebiliriz.

Bu bağlamda eğitim sisteminde dijital platformların etkin kullanımı, ortak eğitim programlarının geliştirilmesi ve öğrenci değişimlerinin artırılması büyük önem taşımaktadır. Bu süreçler yalnızca bilgi alışverişini değil, aynı zamanda kültürel yakınlaşmayı da desteklemektedir.

Sonuç olarak, inovasyon çağında Türk dünyasında kültürel işbirliğinin geliştirilmesi stratejik bir zorunluluktur. Dijital platformlar ve bilimsel değişim yoluyla karşılıklı güveni pekiştirerek ortak bir gelecek inşa edebiliriz.

Gelin, bilim ve inovasyonu ortak değerlerimizle birleştirerek Türk dünyasının daha parlak bir geleceğe ulaşmasına birlikte katkı sağlayalım.

İlginiz için teşekkür ederim!

NAGIF HAMZAYEV

Ozarbayjon respublikasi milliy majlisi deputati

Hörmətli konfrans iştirakçıları, əziz alimlər və tədqiqatçılar!

Bugünkü “İnnovasiyalar dövründə türk mədəni əməkdaşlığı: rəqəmsal platformalar və elmi mübadilələr” mövzusunda keçirilən beynəlxalq elmi-praktik konfrans yalnız elmi dialoq deyil, həm də türk dünyasının intellektual inteqrasiyası yolunda mühüm addımlardan biridir.

Müasir qloballaşma prosesləri bəşəriyyətin inkişafını yeni mərhələyə çıxarmaqdadır. Xüsusilə rəqəmsal texnologiyalar həyatımızın bütün sahələrinə nüfuz edərək elm, təhsil və mədəniyyət sahələrini köklü şəkildə dəyişdirməkdədir. Bu proses türk xalqları arasında mövcud olan tarixi, mədəni və mənəvi əlaqələrin yeni forma və məzmunla zənginləşdirilməsinə geniş imkanlar yaradır.

Məlumdur ki, türk xalqlarını birləşdirən əsas amillər ümumi tarix, oxşar dil kökləri, zəngin mədəni irs və ortaq dəyərlər sistemidir. Bu gün bu ortaq dəyərlərin möhkəmləndirilməsində rəqəmsal platformalar xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Virtual təhsil sistemləri, elmi məlumat bazaları, onlayn konfranslar və akademik şəbəkələr vasitəsilə alimlər arasında əməkdaşlıq sərhədsiz xarakter alır.

Bu baxımdan, rəqəmsal transformasiya türk dövlətləri arasında elmi mübadiləni sürətləndirən əsas vasitələrdən birinə çevrilmişdir. Elmi tədqiqat nəticələrinin operativ yayılması, birgə layihələrin həyata keçirilməsi və gənc tədqiqatçılar üçün yeni imkanların yaradılması innovativ əməkdaşlığın əsas göstəricilərindəndir.

Bununla yanaşı qeyd etmək lazımdır ki, texnoloji inkişafla paralel olaraq mənəvi dəyərlərin qorunması məsələsi də aktual olaraq qalır. Rəqəmsal mühitdə milli mədəniyyətin qorunması, onun gənc nəslin şüuruna aşılanması və qlobal informasiya axınında itirilməməsi mühüm vəzifələrdəndir. Bu sahədə elm və təhsil sisteminin rolu əvəzsizdir.

Türk əməkdaşlığının gələcəyi ilk növbədə elmi düşüncə birliyinə, qarşılıqlı etimada və əməkdaşlıq mədəniyyətinə əsaslanır. İnnovasiyalar isə bu prosesdə vasitə rolunu oynayır. Deməli, biz yalnız texnologiyaları inkişaf etdirməməli, eyni

zamanda onları insan maraqları, mədəni inkişaf və davamlı tərəqqi naminə səmərəli şəkildə tətbiq etməliyik.

Nəticə olaraq demək olar ki, rəqəmsal platformalar vasitəsilə inkişaf edən türk mədəni əməkdaşlığı gələcək nəsillər üçün möhkəm elmi və mənəvi təməl yaradır. Bu isə öz növbəsində ümumi inkişafımızı yeni mərhələyə yüksəldəcəkdir.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm!

Hurmatli anjuman ishtirokchilari, aziz olimlar va tadqiqotchilar!

Bugungi “Innovatsiyalar davrida turkiy madaniy hamkorlik: raqamli platformalar va ilmiy almashinuvlar” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman nafaqat ilmiy muloqot, balki turkiy dunyoning intellektual integratsiyasi yo‘lida muhim qadamlardan biridir.

Zamonaviy globallashuv jarayonlari insoniyat taraqqiyotini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar hayotimizning barcha jabhalariga kirib borib, ilm-fan, ta’lim va madaniyat sohalarini tubdan o‘zgartirmoqda. Bu jarayon turkiy xalqlar o‘rtasidagi tarixiy, madaniy va ma’naviy aloqalarni yangi shakl va mazmun bilan boyitish imkoniyatini bermoqda.

Ma’lumki, turkiy xalqlarni birlashtirib turuvchi omillar — umumiy tarix, o‘xshash til ildizlari, boy madaniy meros va qadriyatlar tizimidir. Bugungi kunda ushbu mushtaraklikni mustahkamlashda raqamli platformalar alohida ahamiyat kasb etmoqda. Virtual ta’lim tizimlari, ilmiy ma’lumotlar bazalari, onlayn konferensiyalar va akademik tarmoqlar orqali olimlar o‘rtasidagi hamkorlik chegaralarsiz shaklga ega bo‘lmoqda.

Shu nuqtai nazardan, raqamli transformatsiya turkiy davlatlar o‘rtasida ilmiy almashinuvni jadallashtiruvchi asosiy vositalardan biriga aylanmoqda. Ilmiy tadqiqot natijalarining tezkor tarqalishi, qo‘shma loyihalarning yo‘lga qo‘yilishi va yosh tadqiqotchilar uchun yangi imkoniyatlarning yaratilishi — bularning barchasi innovatsion hamkorlikning amaliy natijalaridir.

Biroq shuni alohida ta’kidlash lozimki, texnologik taraqqiyot bilan bir qatorda, ma’naviy qadriyatlarni asrab-avaylash masalasi ham dolzarb bo‘lib qolmoqda. Raqamli makonda milliy madaniyatni saqlash, uni yosh avlod ongiga singdirish va global axborot oqimida yo‘qotib qo‘ymaslik muhim vazifalardan biridir. Bu borada ilm-fan va ta’lim tizimining roli beqiyosdir.

Turkiy hamkorlikning istiqboli, avvalo, ilmiy tafakkur birligi, o‘zaro ishonch va hamkorlik madaniyatiga bog‘liq. Innovatsiyalar esa bu jarayonda vosita bo‘lib xizmat qiladi. Demak, biz nafaqat texnologiyalarni rivojlantirishimiz, balki ularni inson manfaatlari, madaniy yuksalish va barqaror taraqqiyot yo‘lida samarali qo‘llay olishimiz lozim.

Xulosa o‘rnida shuni aytish mumkinki, raqamli platformalar orqali rivojlanayotgan turkiy madaniy hamkorlik kelajak avlod uchun mustahkam ilmiy va ma’naviy poydevor yaratadi. Bu esa o‘z navbatida, umumiy taraqqiyotimizni yangi bosqichga olib chiqadi.

E’tiboringiz uchun rahmat!

TÜRK DIZILERININ TOPLUMSAL ETKISI VE TEMSILI PROBLEMI

Prof. Dr. Süleyman Doğan-Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi e-posta: sudogan@yildiz.edu.tr,
ORCID: https://orcid.org/0000-0003-1825-2583

Özet. Medya, günümüzde toplumsal dinamiklerin şekillenmesinde etkili bir araç olduğu aşikardır. Haberlerden televizyon dizilerine ve filmlere kadar geniş bir yelpazede varlık gösteren medya, toplumun yaşamını nasıl yansıttığı, gerçeklikle nasıl ilişkilendiği ve izleyicilere hangi perspektifi sunduğu ve toplumu nasıl temsil edip etmediği konusu önemli bir tartışma sahasıdır. Bu bildiride, medyanın bu alanlardaki rolü irdelenerek, toplumsal etkisi, temsil biçimleri ve gerçeklikle ilişkisi ışığında toplumsal etkileşimler araştırılmıştır. Toplumun yaşamını yansıtma sürecinde bir ayna görevi üstlenen medya; haberler, günlük olaylarla ilgili bilgi sunarken, televizyon dizileri ve filmler ise toplumsal normları, ilişkileri ve değerleri yansıtarak izleyicilere bir bakış açısı sunmaktadır. Medyanın temsil biçimleri bu temsil biçimindeki problemlerle sık sık gündeme gelmektedir. Bu bildiride, medyanın toplumun yaşamını yansıtma biçimleri ve gerçeklikle ilişkisini ele almaktadır. İletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmelerle birlikte, medya araçları toplumun yaşamına daha fazla nüfuz etmekte ve şekillendirmektedir.

Medya peyzajında en güçlü olan ise hiç kuşkusuz televizyon dizilerdir. Dizilerin medya analizi, toplumsal ve kültürel etkileşimin anlaşılmasında kritik bir role sahiptir. Bu analiz, izleyicilere toplumsal yapının yansıtılması, eleştirilmesi ve kültürel etkileşimin derinlemesine anlaşılması konularında değerli bir bakış açısı sunmayı açamlamaktdır. Medya analizi yoluyla, dizilerin izleyici kitlesine hem eğlence sunma hem de toplumsal ve kültürel konularda düşündürme potansiyelini anlamak, toplumsal değişim ve gelişmeye katkıda bulunacağı hedeflenmektedir. Bildiri, medyanın toplumsal gerçekliği nasıl yansıttığını, topluma etkisi, temsil problemi ve toplumsal gerçeklikle nasıl ilişkilendiğini masaya yatırılarak incelenmiştir. Türk dizilerinin Türk Dünyasına toplumsal ve temsil etkileri de tartışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Türk dizileri, toplumsal etki, temsil problemi, kültürel değişim.

Abstract. It is clear that media is an effective tool in shaping social dynamics today. The media, which is present in a wide range of areas from news to television series and films, is an important topic of discussion in terms of how it reflects society's life, how it relates to reality, what perspective it offers to viewers, and whether or not it represents society. In this paper, the role of the media in these areas is examined, and social interactions are investigated in light of its social impact, forms of representation, and relationship with reality. Acting as a mirror in the process of reflecting society's life, the media provides information about daily

events through news, while television series and films offer viewers a perspective by reflecting social norms, relationships, and values. The media's forms of representation frequently come to the fore with the problems inherent in these forms of representation. This paper addresses the media's forms of reflecting society's life and its relationship with reality. With rapid developments in communication technologies, media tools are increasingly permeating and shaping society's life.

Undoubtedly, television series are the most powerful element in the media landscape. Media analysis of series plays a critical role in understanding social and cultural interaction. This analysis aims to provide viewers with valuable insights into the reflection and critique of social structures and a deeper understanding of cultural interaction. Through media analysis, the aim is to understand the potential of series to both entertain their audience and encourage reflection on social and cultural issues, thereby contributing to social change and development. The paper examines how the media reflects social reality, its impact on society, the problem of representation, and how it relates to social reality. The social and representational effects of Turkish series on the Turkish world are also discussed.

Keywords: Turkish series, social impact, problem of representation, cultural change.

Giriş

Medya, günümüzde toplumsal dinamiklerin şekillenmesinde etkili bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Haberlerden televizyon dizilerine ve filmlere kadar geniş bir yelpazede varlık gösteren medya, toplumun yaşamını nasıl yansıttığı, gerçeklikle nasıl ilişkilendiği ve izleyicilere hangi perspektifi sunduğu konularında büyük bir etki potansiyeline sahiptir.[14] Bu bildiride, medyanın bu alanlardaki rolü irdelenerek, temsil biçimleri ve gerçeklikle ilişkisi ışığında toplumsal etkileşimlere odaklanılacaktır. Toplumun yaşamını yansıtma sürecinde bir ayna görevi üstlenen medya; haberler, günlük olaylarla ilgili bilgi sunarken, televizyon dizileri ve filmler ise toplumsal normları, ilişkileri ve değerleri yansıtarak izleyicilere bir bakış açısı sunar. Ancak, medyanın bu temsil biçimleri sıklıkla çeşitli zorluklarla karşılaşır.

Bu bildiride içeriğini oluşturan “dramatik ve çekici içerik baskısı[15]” bu zorluklardan ilkidir. Ayrıca, medya analizi bağlamında dizilerin politik etkisi de göz ardı edilemez. Diziler, siyasi görüşleri, ideolojileri ve toplumsal değişim taleplerini izleyiciye aktararak politik bir platform haline gelirler. Karakterlerin siyasi duruşları, hikayelerin içinde yer alan toplumsal olaylar ve politik mesajlar, izleyicilerin dünya görüşlerini etkileyebilir ve toplumsal duyarlılıklarını şekillendirebilir. Bununla birlikte, medya analizinde dizilerin rolü sadece

[14]Berger, P. L., & Luckmann, T. (1966). The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge.

[15] McLuhan, M. (1964). Understanding Media: The Extensions of Man.

izleyicilere içerik sunmakla sınırlı değildir. Aynı zamanda, dizilerin ticari boyutu da göz önüne alındığında, reklamcılık, marka stratejileri ve tüketici alışkanlıkları gibi ekonomik unsurları da içerir. Diziler, sponsorluk, ürün yerleştirme ve diğer pazarlama teknikleri aracılığıyla markaların ve ürünlerin hedef kitlesine ulaşma çabalarını destekler.

Dizilerin medya analizindeki rolü, toplumsal, kültürel, politik ve ekonomik boyutları içerir. Diziler, izleyici kitlesine ulaşma gücüyle birlikte, içerdikleri mesajlar ve temalar aracılığıyla derinlemesine bir etki yaratma potansiyeline sahiptirler. Bu nedenle, bu çalışmada medyanın temsil boyutunu bir dizi örneği üzerinden inceleyeceğiz.

A) Medyanın Toplumsal Gerçekliği Yansıtma Biçimleri

Medya, izleyici kitlesini çekmek ve rekabet avantajı sağlamak adına çekici ve dramatik içeriklere yönelme eğilimindedir. Bu durum, gerçek hayattan sapmaları beraberinde getirir. Bahsi geçen abartılar, izleyicilerin olayları yanlış bir perspektifle değerlendirmelerine neden olabilir. Doğru ve tarafsız habercilik yapan medya organları ile belgesel türündeki yapımlar, gerçek hayatı daha doğru bir şekilde yansıtabilir. Bu tür medya içerikleri, izleyicilere derinlemesine bilgi sağlayarak gerçekliği daha yakından tanımalarına olanak tanır. Haberlerde, suç dizilerinde ve dramatik yapımlarda, olaylar abartılarak veya çarpıtılarak sunulabilir. Bu durum, izleyicilerin gerçeklikle bağ kurma sürecini zorlaştırabilir ve yanıltıcı bir algı oluşturabilir.[16]

Medya kuruluşları, hangi hikayelerin öne çıkacağını, hangi açıdan ele alınacağını ve nasıl sunulacağını belirleyerek izleyicilere belirli bir perspektifi dayatabilir. Haber editörleri, olayları seçip düzenleyerek, izleyicilerin hangi bilgilere erişeceğini kontrol ederken kullandıkları dilin gücü büyüktür. Medya, kullanılan dil ve anlatım biçimi aracılığıyla izleyicilerin duygusal tepkilerini yönlendirebilir. Belirli bir olaya ilişkin kullanılan kelimeler, ifadeler ve anlatım tarzı, izleyicilerin olayı nasıl algılayacaklarını etkileyebilir.

Bir olay veya perspektifin sürekli tekrarı, izleyicilerin bilinçaltına yerleşmesine ve kabul edilmesine katkıda bulunabilir. Belirli bir görüş veya bakış açısı sürekli vurgulandığında, izleyiciler bu perspektifi benimsemeye daha eğilimli olabilirler. Yani medyada kullanılan şiddet unsurunun yinelenmesi bir süre sonra şiddetin normalleşmesine zemin oluşturmaktadır. Üzerinde durduğumuz faktörler bir araya geldiğinde, medya aygıtları izleyicilerin olayları algılamalarını etkileme gücüne sahiptir. Bu nedenle, medyanın gücünü anlamak önemlidir ve izleyicilerin medya içeriğini eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmeleri önerilir. [17]Bu perspektif, medyanın içeriğinin üretildiği kültür, ideoloji ve siyasi görüşlere bağlı olarak değişiklik gösterir. Medyanın, izleyicilere bir olay veya konu hakkında nasıl

[16] Gitlin, T. (1980). The Whole World Is Watching: Mass Media in the Making and Unmaking of the New Left.

[17] Marshall McLuhan ve Quentin Fiore - The Medium is the Massage

bir bakış açısı sunduğu, toplumsal düşüncelerin ve değerlerin oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Medyanın, toplumu doğru ve etkili bir şekilde temsil etme sorumluluğu oldukça yüksektir. Medya kuruluşları, bilinçli bir şekilde içerik üretmeli ve izleyicilere gerçeğe uygun bir perspektif sunarken aynı zamanda; medya çalışanları ve yapımcıları, toplumun çeşitli kesimlerini temsil etmeye özen göstermelidir. [18]Bu, toplumsal çeşitliliği ve farklı bakış açılarını yansıtan bir medya ortamının oluşturulmasına katkı sağlar. İzleyicilere medyanın sunduğu bilgileri eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirme ve medyanın denetim becerisinin kazanması bakımından medya okur yazarlığı önemlidir. İzleyiciler, farklı kaynaklardan bilgi alarak objektif bir görüş oluşturabilirler.

Medya okuryazarlığı, izleyicilere medyanın manipülasyonlarından korunma ve hatta medyanın kendini denetlemesi açısından büyük ehemmiyete sahiptir. Teknolojik gelişmeler, kültürel değişimler ve toplumsal dinamikler, medyanın toplumu temsil etme biçimlerini ve bu temsilin gerçeklikle ilişkisini etkiler. Bu bakımdan da medya okuryazarlığı kendi içinde güncel kalmak zorunda kalır. Öyle ki; her kuşak, medyayı farklı bir perspektiften deneyimler. Örneğin, baby boomers döneminde büyüyen bir birey, televizyon ve gazete üzerinden bilgi alırken, Y kuşağı internet ve dijital medya ile büyümüştür. Bu farklı medya tüketim alışkanlıkları, toplumun yaşamını nasıl algıladığımızı etkiler. Z kuşağı, sosyal medyanın etkisi altında büyüdü ve bu platformlar aracılığıyla anlık gerçekliği paylaşma ve deneyimleme eğilimindedir. Bu, medyanın toplumu anlık ve subjektif bir perspektifle nasıl yansıttığını gösterir. Aynı olay, farklı kuşaklardan bireyler arasında sosyal medya üzerinden paylaşıldığında, medyanın gerçeklik oluşturma sürecindeki farklılıklar ortaya çıkmasına sebep olur.[19]

Medya, kuşaklar arasındaki kültürel normları ve değerleri yansıtma konusunda önemli bir role sahiptir. Örneğin, 80'lerde popüler olan dizilerdeki kültürel temsiller, günümüzdeki medya içeriklerinden farklılık gösterebilir. Bu, medyanın toplumsal değişimlere nasıl adapte olduğunu ve normların nasıl evrildiğini bize gösterir. Günümüzde medya, dijital görselleştirme ve sanal gerçeklik gibi teknolojik yenilikleri kullanarak gerçekliği farklı bir boyutta sunmaktadır. Bu teknolojiler, medyanın toplumun yaşamını daha immersif bir şekilde nasıl yansıttığını ve izleyiciye nasıl bir deneyim sunduğunu [20]gösterir. Ancak, bu teknolojilerin gerçeklikle ilişkisi sorgulanmalıdır.

Kuşaklar arasında medya okuryazarlığı düzeyi değişebilir. Medya okuryazarlığının düşük olduğu durumlarda, bireyler medyanın yansıttığı gerçekliği sorgulamayabilirler. Bu nedenle, medya okuryazarlığı ve eleştirel bakış açısı, kuşaklar arası medya etkileşimlerinde önemli bir rol oynar. Kuşaklar arası medya etkileşimi, toplumun yaşamını yansıtma biçimlerini ve gerçeklikle ilişkisini

[18] Chandler, D. (1995). Realism and the Cinema: A Reader.
[19] Hall, S. (1980). Encoding/Decoding
[20] Couldry, N. (2012). Media, Society, World: Social Theory and Digital Media Practice. - Nick Couldry.

karmaşık hale getirir. Medya, kuşakların değerleri, deneyimleri ve medya tüketim alışkanlıkları üzerinden toplumu temsil eder. Ancak, medyanın objektifliği sorgulanmalı ve izleyiciler, medya içeriğini eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelidir. Bu, medyanın toplumu daha doğru ve kapsamlı bir şekilde yansıtmasına katkı sağlayabilir ve kuşaklar arası anlayışı güçlendirebilir.

Medyanın toplumun yaşamını yansıtma biçimleri ve gerçeklikle ilişkisi, önemli bir araştırma alanını oluşturur. Bu tebliğimde, medyanın temsil biçimleri, çekici içerik baskısı, olayların abartılması, izleyicilere sunulan perspektif ve medya okuryazarlığı gibi kilit konulara odaklanılmıştır. Medya, toplumsal bilinçlenmeye katkı sağlayabilecek bir araç olmasının yanı sıra, doğru ve etkili bir şekilde kullanıldığında toplumsal birleşimi ve bilinci artırabilir. Şayet yanlış kullanımda medya çok kuvvetli bir silaha dönüşmektedir.

B) Televizyon Dizileri ve Kitleler Üzerinde Etkisi

Televizyon dizileri, günümüzde popüler kültürün önemli bir parçası haline gelmiş ve toplumsal dinamikleri etkileyen güçlü bir araç olmuştur. Yazının bu kısmında, televizyon dizilerinin kitleler üzerindeki sosyolojik etkilerini ve metnin ana konusunu izah edeceğiz. Televizyon dizileri, sadece eğlence aracı olmanın ötesinde, toplumsal yapıyı ve bireylerin dünya görüşlerini etkileyen önemli bir sosyolojik faktördür. Dizilerin içeriği, karakterleri ve olay örgüsü, izleyicileri düşünmeye ve toplumsal meseleleri ele almaya yönlendirerek kitleler üzerinde derin etkiler bırakabilir. Bu nedenle, dizilerin üreticileri ve izleyicileri, bu medya formunun toplumsal dinamiklere olan etkilerini anlamak ve değerlendirmek için bilinçli bir şekilde yaklaşmalıdır. Diziler, karakterler aracılığıyla toplumsal normları ve değerleri yansıtarak izleyicilere bir ayna tutar. Dizilerdeki karakterlerin yaşam tarzları, tercihleri ve karşılaştıkları sorunlar, izleyici kitlesinin kendi yaşamlarını değerlendirmelerine ve toplumsal normları anlamalarına yardımcı olabilir. Bu bağlamda, diziler, toplumsal normların yeniden üretilmesinde etkili bir rol oynar.[21]

İzleyicilere farklı karakterler aracılığıyla çeşitli kimliklerle empati kurma fırsatı sunar. Bu, izleyicilerin kendi kimlikleri üzerinde düşünmelerine ve farklı perspektifleri anlamalarına olanak tanır. Ayrıca, karakterler arasındaki ilişkiler ve çatışmalar, toplum içindeki gerçek ilişkileri yansıtarak izleyicilerin kendi ilişki dinamiklerini değerlendirmelerine katkı sağlaması bakımından da diziler kitleleri harekete geçiren bir yapıya sahiptir. Toplumsal sorunları ele alarak izleyicileri bu konularda duyarlı hale getirebilir. Örneğin, bir dizi toplumsal adaletsizlik, cinsiyet eşitsizliği veya çevre sorunları gibi konuları işleyerek izleyicilerin bu sorunlara karşı duyarlılık geliştirmelerine ve toplumsal değişim için harekete geçmelerine katkı sağlayabilir. Bunlara ek olarak farklı kültürleri ve yaşam tarzlarını tanıtarak izleyicilere kültürel çeşitlilik konusunda geniş bir perspektif sunabilir. Bu, izleyiciler arasında hoşgörüyü artırabilir ve farklı kültürlerle daha iyi anlayış geliştirmelerine yardımcı olabilir. Fakat bu çok ince bir çizgidir. Empati, genellikle

[21] Teksoy, C. (2005). Türk Televizyonu Üzerine Makaleler.

olumlu bir özellik olarak kabul edilir ve birçok sosyal ilişki ve iletişim bağlamında önemlidir. Ancak, dizilerdeki empati, bazen riskli yanlar içerir. Dizilerdeki karakterlere karşı aşırı empati, gerçek dünyayı ve ilişkileri anlamada zorluk yaratabilir.

Karakterlerin yaşadığı olaylar ve duygular, izleyicileri gerçek hayattaki benzer durumları değerlendirmekten alıkoyabilir. Halihazırda “gerçek hayattan alıntılanmış” olarak ifade edilse de her dizi aslında bir kurgu ürünüdür. Empati bu durumda riskli bir hale gelmektedir. Çünkü empati izleyici üzerinde bazen stereotip ve genelleştirmelere yol açabilir. Dizilerdeki karakterlerin belirli özellikleri veya durumları, izleyicilerin bu özellikleri gerçek dünyada karşılaştıkları kişilere atfetmelerine neden olabilir. Bu da izleyicilerde aşırı duygusal tepkilere yol açabilir.[22] Medya içeriği üzerinden duygusal manipülasyon riskini artırabilir, özellikle dramatik olayların gerçek hayattan daha fazla önemsenmesine neden olabilir. Gerçek ve kurgu ayrımını kaybederek artık kurgusal boyutta yaşama sebebiyet oluşturur.

Örneğin, dizide ki karakter kurgu olması sebebiyle gerçek hayattaki toplumun normlarına uymayabilir. İzleyiciler, bu karakterlere karşı aşırı empati kurduklarında, toplumsal normlara aykırı davranışları kabul etme veya normalleştirme eğiliminde olabilirler. Kurgu dünyasındaki toplum normunu benimsemiş izleyici gündelik yaşantısına bunu yansıttığında bocalaması kaçınılmaz olacaktır.[23]

Aşırı duygusal bağ kurma, izleyicilerin gerçek dünyadaki acılara ve sorunlara karşı duyarsızlaşmasına neden olabilir. Çünkü dizilerde yaşanan dramatik olaylar, gerçek hayattaki sorunları basitleştirerek, izleyicileri duygusal tepkilerini yüzeyselleştirmeye yönlendirebilir.

C) Sosyolojik İnceleme Örneği Olarak Yabancı Damat Dizisi

Televizyon dizileri, bir toplumun kültürel ve sosyal dinamiklerini anlamak için önemli birer araç olarak kabul edilebilir olduğu önerisini kabul etmiştik. Türk televizyon tarihinde önemli bir yere sahip olan "Yabancı Damat" dizisi, kültürel farklılıkların, aile bağlarının ve toplumsal değişimin karmaşıklığını ele alarak izleyicilere geniş bir perspektif sunmaktadır. "Yabancı Damat" dizisinin sosyolojik analizini yaparak, kültürel çatışma, aile ilişkileri, toplumsal cinsiyet rolleri ve toplumsal değişim gibi temel konular üzerinden incelememizi ortaya koymaya çalışacağız.

I. Kültürel Çatışma ve Uyum Açısından Yabancı Damat:

"Yabancı Damat" dizisi, kültürel çatışma ve uyumun karmaşıklığını ele alarak, farklı kültürel bağlamlardan gelen karakterlerin etkileşimini merkeze koymaktadır. Dizi, baş karakterlerin Türk ve Yunan kültürlerine mensup olmaları

[22] Demirhan, Y. (2012). Globalization and Local Adaptation in Turkish TV Serials: A Case Study Analysis of Muhteşem Yüzyıl.

[23] Kılıç, E. (2007). From Public Sphere to Family Sphere: A Study on Turkish Soap Operas.

üzerinden, izleyicilere kültürel çeşitlilikle başa çıkma süreçlerini göstermekte ve bu bağlamda toplumsal normlar ile bireysel kimlik arasındaki çatışmaları ortaya koymaktadır. Örneğin, baş karakterler Niko ve Nazlı'nın aileleri arasındaki kültürel farklılıklar, geleneksel normlar ve değerler çerçevesinde zorlu bir uyum sürecini tetiklemektedir. Niko'nun Türk ailesi ile Yunan geleneğine sahip Nazlı'nın ailesi arasındaki bu kültürel çatışmalar, dizi boyunca karakterlerin aileleriyle, toplumlarıyla ve kendi kimlikleriyle barış içinde olma çabalarını işlemektedir. Bu örnek, "Yabancı Damat" dizisinin, kültürel çeşitliliği sadece bir zenginlik olarak değil, aynı zamanda çatışma ve uyumun kaynağı olarak ele alarak izleyiciye sunduğu sosyolojik derinlik açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir.

II. Aile İlişkileri Açısından Yabancı Damat:

Aile, bir toplumun temel birimi olarak kabul edilir ve bireylerin sosyal, kültürel, ve psikolojik gelişimlerinde önemli bir rol oynar. "Yabancı Damat" dizisi, aile ilişkilerini derinlemesine ele alarak, farklı kültürlerden gelen bireylerin aile dinamikleri üzerindeki etkileşimini inceler. Özellikle, baş karakterler Niko ve Nazlı'nın aileleri arasındaki çatışma ve uyum süreçleri, izleyicilere geniş bir perspektif sunar. Dizi, geleneksel Türk aile yapısını temsil eden Nazlı'nın ailesi ile modern Yunan ailesini temsil eden Niko'nun ailesi arasındaki kültürel farklılıkları vurgular. Aile içindeki roller, beklentiler ve iletişim dinamikleri, karakterlerin aileleri arasındaki ilişkileri şekillendiren önemli unsurlardır. Ayrıca, dizideki aile üyelerinin yaşadığı zorluklar ve çatışmalar, izleyiciye aile ilişkilerindeki gerçekçi ve karmaşık yönleri sunar.

"Yabancı Damat" dizisi, aile dinamikleri üzerinden izleyicilere aile ilişkilerinin karmaşıklığını anlama ve değerlendirme fırsatı sunarak, sosyolojik bir bakış açısıyla aile yapısının toplumsal içeriğini zenginleştirir.

III. Toplumsal Cinsiyet ve Rolleri Açısından Yabancı Damat:

"Yabancı Damat" dizisi, toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rolleri konularını ele alarak izleyicilere derinlemesine bir analiz sunmaktadır. Dizi, geleneksel cinsiyet normlarına meydan okuyan karakterler aracılığıyla toplumsal cinsiyetin karmaşıklığını irdelemekte ve bu konuda farkındalık yaratmaktadır. Özellikle baş karakterlerin, Niko ve Nazlı'nın, cinsiyet rolleriyle uyumlu olmayan davranışları ve tercihleri, izleyiciyi düşündürmeye yönelik önemli unsurları içermektedir. Niko'nun duygusal ve hassas yanlarına vurgu yapması, geleneksel erkeklik stereotiplerini sorgulayan bir duruş sergilerken, Nazlı'nın kendi kariyerine odaklanma isteği ve bağımsızlığı, kadınların sadece ev içi rollerle sınırlı olmadığını vurgulayan bir perspektifi ön plana çıkarmaktadır. Bu örnekler, dizi üzerinden toplumsal cinsiyet normlarının sınırlarını zorlayarak, izleyicilere cinsiyet rolleri konusunda daha geniş bir perspektif sunmaktadır. Bu bağlamda, "Yabancı Damat" dizisi, toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rolleri üzerine düşünmeye teşvik eden bir araç olarak önemli bir akademik inceleme konusu olabilir.

IV. Modernleşme ve Kültürel Değişim Açısından Yabancı Damat:

"Yabancı Damat" dizisi, modernlik ve geleneksel değerler arasındaki

çatışmayı temsil eden karakter dinamikleri ve olay örgüsü ile izleyicilere önemli bir sosyolojik perspektif sunmaktadır. Dizi, farklı kültürlerden gelen iki ailenin bir araya gelmesiyle ortaya çıkan kültürel çatışmaları ve modern yaşamın getirdiği yeni değerlerin, geleneksel normlarla olan çatışmasını işler. Örneğin, Niko'nun geleneksel Yunan değerlerine bağlı bir şekilde yetiştirilmiş olmasına rağmen, modern yaşamın getirdiği özgürlük ve bireysellik konseptleriyle içsel bir çatışma yaşaması, bu temayı vurgular. Aynı zamanda, Nazlı'nın modern bir kadın olarak kendi kariyerine odaklanma isteği, geleneksel cinsiyet rolleriyle çatışmaktadır.

Bu çatışmalar, izleyicilere modernlik ve gelenek arasındaki dengeyi sorgulatırken, toplumsal değişimin bireyler üzerindeki etkilerini gösterir. [24]Aile içindeki iletişim ve karar alma süreçleri, modern ve geleneksel değerlerin çatışmasını yansıtarak, izleyicilere toplumsal normlar ve kültürel değişim hakkında düşünme fırsatı sunar. Bu bağlamda, "Yabancı Damat" dizisi, modernlik ve gelenek arasındaki gerilimi ele alarak, izleyicilere sosyolojik bir bakış açısı sunan önemli bir analiz örneğidir.

Televizyon dizileri, toplumsal dinamiklerin evrimini yansıtarak izleyicilere kültürel değişim süreçlerini anlama fırsatı sunar. "Yabancı Damat" dizisi, Türk ve Yunan kültürlerinin bir araya geldiği bir evrende geçerek, kültürel değişimin yansımalarını detaylı bir şekilde ele alır. Dizi, karakterlerin farklı kültürlerden gelmeleri sebebiyle ortaya çıkan çatışmaların yanı sıra, zaman içinde bu çatışmaların nasıl aşıldığını da gösterir. Özellikle Niko ve Nazlı'nın evliliği, farklı kültürel arkaplanlardan gelen ailelerin nasıl birbirine yaklaştığını ve uyum sağladığını göstererek, izleyicilere kültürler arası anlayışın nasıl gelişebileceği konusunda önemli bir örnek sunar.

Dizideki karakterlerin giyim tarzları, yaşam tarzları ve iletişim biçimleri gibi unsurlar da kültürel değişimin yansımalarını gösteren detaylardır. Geleneksel normlardan sapma ve modernleşme çabaları, izleyiciye toplumdaki kültürel evrimin bir parçası olarak sunulur. Ayrıca, dizideki mekânlar, yaşam tarzları ve sosyal ilişkiler, izleyicilere Türk toplumundaki kültürel değişimin karmaşıklığını anlama imkânı tanır.[25]

Bu bağlamda, "Yabancı Damat" dizisi, kültürel değişimin sadece bireysel düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal ve ailevi düzeyde nasıl yaşandığını göstererek, izleyicilere kapsamlı bir kültürel analiz sunar. Dizi, kültürel çeşitlilik ve farklılıkların birleştirici bir güç olabileceği mesajını ileterek, toplumun değişen dinamiklerini anlama ve değerlendirmeye yönelik önemli bir kaynak oluşturur.

V. İkinci Kuşak Göçmen Deneyimi Açısından Yabancı Damat:

Yabancı Damat dizisi, ikinci kuşak göçmen deneyimini ele alarak, kültürel çeşitlilik ve kimlik arayışı konularını derinlemesine işlemesi açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir. Dizide, baş karakter Niko'nun Türk ve Yunan kültürlerinin

[24] Göktürk, D. (2003). Turkish Media and Globalization: Center, Periphery, and the Construction of a National Audience.

[25] Ertuğrul, M. (2013). The Impact of Television Serials on Pakistani Women's Perception of Turkish Men.

bir kesişiminde yetişmiş olması, ikinci kuşak göçmen kimliği üzerine çeşitli zorlukları ve aidiyet sorunlarını gözler önüne sermektedir. Niko, hem Türk hem de Yunan kültürlerine ait değerleri dengelemeye çalışarak, ikinci kuşak göçmenlerin yaşadığı kimlik karmaşasını izleyiciye aktarmaktadır.

Dizide, ikinci kuşak göçmen deneyiminin bir yansıması olarak, Niko'nun aile ilişkileri ve akraba bağları da incelenmektedir. Farklı kültürlere mensup olan aileler arasındaki çatışma ve uyum çabaları, ikinci kuşak göçmenlerin hem aileleriyle hem de toplumlarıyla kurdukları ilişkilerin karmaşıklığını ortaya koymaktadır. Bu durum, ikinci kuşak göçmenlerin aile bağlarındaki dinamikleri anlamalarını ve kendi kimliklerini inşa etmelerini zorlayan faktörleri vurgulamaktadır.

Dizide Niko'nun geleneksel normlarla modern yaşam arasında denge kurma çabaları, ikinci kuşak göçmenlerin kültürel çatışmalarla baş etme sürecini temsil etmektedir. İkinci kuşak göçmenler, köken kültürlerini sürdürme arzusuyla modern toplumun getirdiği değerler arasında bir denge bulmaya çalışarak, hem kendi kimliklerini hem de ait oldukları toplumun normlarını anlamak durumundadırlar.

Dizideki karakterler arasındaki kültürel çatışma, farklı geleneklere ve yaşam tarzlarına sahip ailelerin etkileşimi üzerinden incelenerek, izleyiciye kültürel çeşitlilik konusunda düşündürücü sorular sorulmaktadır. Aynı zamanda, aile ilişkileri bağlamında dizideki karakterlerin yaşadığı zorluklar ve aile bağlarındaki güçlükler, toplumun aile dinamiklerine yönelik eleştirel bir bakış açısı sunmaktadır.[26]

Sonuç: Toplumsal cinsiyet ve rolleri ele alan dizide, karakterlerin toplumsal cinsiyet normlarına meydan okuma çabaları, izleyiciye cinsiyet rolleri konusunda düşündürücü bir analiz sunmaktadır. Bu durum, toplumsal cinsiyet algılarının ve normlarının sorgulanmasını teşvik ederek, izleyicide eleştirel düşünce geliştirmeye yönlendirir. Göçmen deneyimi üzerine odaklanan dizi, ikinci kuşak göçmenlerin aidiyet duygusu ve kimlik arayışı konularını işleyerek, izleyiciye göçmenlerin toplum içindeki yerini anlama fırsatı sunmaktadır. Kültürel değişim ve modernleşme süreçlerine vurgu yaparak, dizinin izleyiciyi kültürel evrimle ilgili düşündürmesi, toplumun değişen dinamikleri hakkında derinlemesine bir anlayış geliştirmeyi amaçlar.

Medyanın toplumsal etkisinin anlaşılması için medya okuryazarlığı ve eleştirel düşünce önemli araçlardır. İzleyiciler, medyanın sunduğu içerikleri sorgulayarak, çeşitli perspektiflerden bakarak, toplumsal gerçekliği daha bilinçli bir şekilde anlama ve yorumlama becerilerini geliştirebilirler. "Yabancı Damat" dizisi, bu bağlamda izleyicilere felsefi ve sosyolojik konularda düşünme ve eleştirel analiz yapma fırsatı sunarak, medya aracılığıyla toplumsal bilinci artırmada bir örnek teşkil etmektedir. Türk televizyon dizilerinin toplumdaki karakter şahsiytleri temsil ettiğini söylemek mümkün görünmemektedir. Türk dizilerindeki toplumsal karekterleri inşa etme konusunda ve Türk toplumunun

[26] Teksoy, C. (2005). Türk Televizyonu Üzerine Makaleler.

geleneksel ferdi ve aileyi temsi etmek konusunda ciddi sıkıntıların olduğu gözlenmektedir. Temsil konusunda yurtdışında izlenin dizilerin sık sık temsil konusunda eksiklikleri olduğu eleştiriler arasındadır.

Türk Dizilerle ilgili eleştirilerde bulunan Rus psikolog Raushan Birmagambetova'dan, “Sürekli dedikodu, saldırganlık, acımasızlık ve aldatma konularını işleyen Türk dizileri insanları yozlaştırıyor. Bu diziler yalnızca yerel izleyiciyi değil, uluslararası izleyiciyi de olumsuz etkiliyor” dedi. Sosyolog ve psikolog kimliğiyle tanınan bir Rus akademisyen, özellikle de “Yalı Çapkını” dizisine dikkat çekti. Türk Cumhuriyetleri devletlerinde de zaman zaman Türk dizileri eleştiri konusu oluyor. Özbekistan, Kazakistan, Türkmenistan, Azerbaycan ve Türkmenistan’da gösterime giren bazı Türk dizilerinin eleştiri konusu olduğu ve bunların Türk aile yapısını yansıtmadığı yolunda bilgiler zaman zaman yerel basın, yayın ve sosyal medyada eleştiri konusu olduğu görülmektedir.

Özbekistan Ebul Reyhan Biruni Ürgenç Devlet Üniversitesi Felsefe Kafedrası’nda ders verdiğim dönemde (Şubat-Haziran 2026) Türk dizilerinin sık sık gündeme geldiğini gözlemledim. Özellikle tarihi dizilerin, Sultan Alparslan, II.Abdülhamit, Fatih ve Kurtlar Vadisi gibi dizilerin takdir topladığını, ancak daha çok duygulara hitap eden acılı ve toplumu değerlerini yansıtmayan dizilerin eleştiri aldığına şahit oldum. Sonuç olarak diziler çekilirken Türk aile yapısı, örf, adet ve geleneklerde göz önünü izleyicilerin karşısına çıkılması gerekmektedir.

Kaynakça

1. Berger, P. L., & Luckmann, T. (1966). The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge.
2. McLuhan, M. (1964). Understanding Media: The Extensions of Man.
3. Giddens, A. (1991). Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age. Chandler, D. (1995). Realism and the Cinema: A Reader.
4. Couldry, N. (2012). Media, Society, World: Social Theory and Digital Media Practice. - Nick Couldry.
5. Hall, S. (1980). Encoding/Decoding
6. Gitlin, T. (1980). The Whole World Is Watching: Mass Media in the Making and Unmaking of the New Left.
7. Teksoy, C. (2005). Türk Televizyonu Üzerine Makaleler.
8. Demirhan, Y. (2012). Globalization and Local Adaptation in Turkish TV Serials: A Case Study Analysis of Muhteşem Yüzyıl.
9. Kılıç, E. (2007). From Public Sphere to Family Sphere: A Study on Turkish Soap Operas.
10. Göktürk, D. (2003). Turkish Media and Globalization: Center, Periphery, and the Construction of a National Audience.
11. Ertuğrul, M. (2013). The Impact of Television Serials on Pakistani Women's Perception of Turkish Men.

rejalashtirish, standartlashtirilgan qoidalar va resurslarni birlashtirish mexanizmlari orqali hamkorlikdagi to‘siqlar bartaraf etilishi mumkin.

Ta’lim va madaniyat sohasidagi hamkorlikni barqaror qilish uchun "Turkiy ta’lim hamkorligi kengashi" kabi doimiy muvofiqlashtiruvchi tuzilmalarni tashkil etish va raqamli ta’lim platformalarini kengaytirish lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mukhamedzhanova S., Shahin I., Sharip A. TURKSOY and its role in the cultural integration of the Turkic countries // Turkic Studies Journal. – 2023. – Vol. 5, №1. – P. 98–118. – DOI:10.32523/2664-5157-2023-1-98-118.
2. Aliyeva Kh. The cultural integration of the Turkic states within the bounds of international organizations: realities and perspectives // Eastern Studies. – 2019. – Vol. 1, №1. – P. (article).
3. Muhamedzhanova S. & Shaldarbekova A. Development priorities of Turkic cultural integration // Bulletin of the L.N. Gumilyov Eurasian National University. Turkology Series. – 2023. – Vol. 144, №3. – P. 257–268.
4. Egamberdiyev M., Turgunbayev I. Cultural transformation of Turkic states in the system of integration organizations // Journal of Oriental Studies.– 2023. – Vol. 106, №3. – P. 42–50. –DOI:10.26577/JOS.2023.v106.i3.05.
5. Arıoğlu İ. E. Türkdünya kültürel entegrasyonu çalışmaları: Türk Dünyası Kültür Başkenti uygulaması örneği // Journal of General Turkish History Research. – 2025. – Vol. 7, Iss. 14. – P. 593–606. – DOI:10.53718/gttad.1678788.
6. “Turkiy xalqlarning ma’naviy integratsiyasi: tili, adabiyoti, madaniyati” Maqolalar to‘plami: II Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari. – Toshkent: Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti, 2025. – 178 b.
7. Uktamov M. Turkiy xalqlar o‘rtasidagi til va madaniy aloqalarni rivojlantirish va tadqiq etish // Issues of Turkish Philology. – 2025. – Vol. 1, №1.
8. Ahmadov S. Turkiy tillarning lingvistik xususiyatlari. – Toshkent: O‘zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti, 2020.

MUNDARIJA:

1-SHO‘BA: TURKIY MADANIY HAMKORLIK VA INNOVATSION JARAYONLAR	
Diyorjon Abdullayev Nodirjon o‘g‘li **O‘ZBEKISTON VA TURKIYANING TA’LIM VA ILM-FAN SOHASIDAGI MADANIY ALOQALARI (2017–2024)**	**10**
Faig Alakbarli **ÇAĞDAŞ DÖVRDƏ TÜRK XALQLARINDA MƏDƏNİ-FƏLSƏFİ MÜNASİBƏTLƏR VƏ TÜRK DÖVLƏTLƏRİ TƏŞKİLATI**	**15**
Safarov Rahmoil **ОБЩЕСТВО КАРЛУКОВ ТАДЖИКИСТАНА И ФОНД «ХАЛЛУХИЁН» – ПЛАТФОРМА МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ.**	**23**
Ahmed Emin OSMANOĞLU **EĞİTİMDE MÜFREDAT İNOVASYONU: TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARINDA TÜRK DÜNYASI TASAVVURU**	**32**
Одинаев Наим Абдулҳафизович **IX-XIII АСР АРАБ ВА ФОРС МАНБАЛАРИДА ТУРКИЙ СУЛОЛАЛАР ВА ДАВЛАТЧИЛИК ТАСВИРИ**	**45**
Almaz Ülvi BİNNƏTOVA **“TƏNHA AĞAC”IN KÖLGƏSİNDƏ XUDAYBERQAN ŞAMURADOVUN MƏNƏVİ DÜNYASI**	**54**
Давлетова Гульмира Амангельдиевна, Кожабекова Акмарал Дабыртаевна **ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА В СФЕРЕ КУЛЬТУРЫ КАЗАХСТАНА В 1920–1930-Е ГОДЫ: ОТ НАЦИОНАЛЬНОГО СТРОИТЕЛЬСТВА К ИДЕОЛОГИЧЕСКОМУ КОНТРОЛЮ**	**58**
Ахантаева Әмина Жағыппарқызы **ҚАЗАҚ ЖЕРІНДЕГІ ОРТАҒАСЫРЛЫҚ ҚАЛАЛАР – ТҮРКІ**	**63**

МӘДЕНИЕТТІҢ ОРТАЛЫҚТАРЫ	
Исақова Замирахон Руҳитдиновна **ТУРКИЙ ДАВЛАТЛАР ҲАМКОРЛИГИ: ВОРИСЛИК ВА ЯНГИЛАНИШ (ЎЗБЕКИСТОН ҲАМДА ТУРКМАНИСТОН МИСОЛИДА)**	**66**
Xusainbekova Gulchira Mavlanbekovna **TURKIY XALQLAR O‘RTASIDA ZAMONAVIY DAVRDA MADANIY ALOQALAR VA HAMKORLIK**	**75**
Маърифат Аҳмедова, Рустам Аҳмедов **ТУРКИЙ ДАВЛАТЛАР ИЛМ-ФАНИ ВА МАДАНИЯТИ РИВОЖИДА БЕРУНИЙ АСАРЛАРИНИНГ ЎРНИ**	**79**
Kalandarov Sharofiddin Sitmamatovich **TURKIY XALQLARNI BIRLASHTIRIB TURUVCHI QADIMIY SPORT TURLARI VA UNING ZAMONAVIY YOSHLARNING AXLOQIY MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHDAGI O‘RNI**	**83**
Yusupov Hamidbek Sultanovich, Baxtiyorova Munira Shixnazar qizi **MUHAMMAD RIZO OGAHIY ASARLARI – XIVA TARIXINI O‘RGANISHDAGI MUHIM MANBA**	**91**
Ахантаева Гүлазия Жағыпбарқызы **ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ ТҮРКІ ХАЛЫҚТАРЫМЕН МӘДЕНИ БАЙЛАНЫСЫ**	**94**
2-SHO‘BA: RAQAMLI PLATFORMALAR VA ONLAYN MADANIY ALOQALAR	
Saurov Ravshonbek Ruslanbek o‘g‘li **TURKIY DAVLATLAR O‘RTASIDA ILMIY HAMKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI PLATFORMALARNING ROLI VA ISTIQBOLLARI**	**98**
O‘razmetov Mangubek Tursunbayevich **XOJA AHMAD YASSAVIY HIKMATLARIDA MILLIY QADRIYATLAR VA ISLOMIY MA’RIFAT: RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI TURKIY MADANIY MEROSNI**	**101**

TARG‘IB QILISH MASALALARI	
Qozoqov Tohirjon Qodiraliyevich **QORAXONIYLAR DAVRI TARIXIY YODGORLIKLARINI TARG‘IB QILISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH**	**106**
Ro‘zimboyeva Hulkar Hamro qizi **INNOVATSIYALAR DAVRIDA TURKIY MADANIY HAMKORLIK: RAQAMLI PLATFORMALAR VA ILMIY ALMASHINUVLAR**	**108**
Muxamadiyev Komil Burxanovich, Sadullayev Ruslanbek Xudashukurovich **MAKTAB O‘QUVCHILARINING JISMONIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA ZAMONAVIY PEDAGOGIK YONDASHUVLAR**	**111**
Sadullayev Ruslanbek Xudashukurovich **JISMONIY TARBIYA MASHG‘ULOTLARINI RAQAMLI PLATFORMALAR ASOSIDA TASHKIL ETISH VA SHUG‘ULLANUVCHILARNING JISMONIY SIFATLARNI RIVOJLANTIRISH SAMARADORLIGI**	**118**
Zaripova Umida Umarbek Qizi **RAQAMLI PLATFORMALAR ASOSIDA SAN’AT VA MADANIYATIMIZNI YANADA TAKOMILLASHTIRISHNING MEXANIZMLARI.**	**121**
Usmonov Lutfullo **NAMANGANLIKLARNING IKKINCHI JAHON URUSHI YILLARIDA “MUDOFAA FONDI”GA QO‘SHGAN HISSASI BO‘YICHA MULTIMEDIA LOYIHASINI TAYYORLASH**	**123**
Xaitbayeva Charos Sardorbek qizi **INNOVATSIYALAR DAVRIDA TURKIY MADANIY HAMKORLIK RAQAMLI PLATFORMALAR VA ILMIY ALMASHINUVLAR**	**127**
Yuldasheva Saboxon Botir qizi **IX-XII ASR MOVAROUNNAHR ALLOMALARINING**	**130**

MA'NAVIY QARASHLARIDA KOMIL INSON MUAMMOSINING INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANIB O'RGANISHNING NAZARIY ASOSLARI.	
Zarifova Gulshoda **RAQAMLI RESURSLAR ORQALI TURKIY MADANIY MEROSNI SAQLASH VA TARG‘IB QILISH**	**134**
Машарипова Лобар Хайрулла кизи **ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА ДЛЯ ПРОДВИЖЕНИЯ ТЮРКСКИХ ЯЗЫКОВ И КУЛЬТУРЫ**	**136**
Абдуллаева Зухра Нурлибек кизи **РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ПЛАТФОРМ В ФОРМИРОВАНИИ ЕДИНОГО ТЮРКСКОГО КУЛЬТУРНОГО ПРОСТРАНСТВА**	**145**
Алланиязова Диляфруз Мадияровна **ВИРТУАЛЬНЫЕ ФЕСТИВАЛИ И ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦИИ КАК НОВАЯ ФОРМА КУЛЬТУРНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА**	**155**
Балтабаева Заринабону Камоладдин кизи **СОЦИАЛЬНЫЕ СЕТИ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОПУЛЯРИЗАЦИИ ТЮРКСКОЙ КУЛЬТУРЫ В ЦИФРОВУЮ ЭПОХУ**	**163**
3-SHO‘BA: TURKIY DAVLATLARDA ILMIY ALMASHINUV VA HAMKORLIK	
Алдабек Нұргүл Әбдіразаққызы **«КӨК БӨРІ АРХЕТИПІНІҢ КӨРКЕМ ТРАНСФОРМАЦИЯСЫ: М.ӘУЕЗОВТІҢ «КӨКСЕРЕК» ЖӘНЕ С. РАЕВТЫҢ «КӨКЖАЛ» ШЫҒАРМАЛАРЫ НЕГІЗІНДЕ САЛЫСТЫРМАЛЫ ТАЛДАУ**	**171**
Fatih ÇEMÇEM, Murat KURT, Muhammed DAĞLI **ERASMUS+ DENEYİMİNDEN ORHUN PROGRAMI’NA: TÜRK DEVLETLERİ ARASINDA AKADEMİK HAREKETİLİĞİN DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜ İÇİN HARMANLANMIŞ BİR MODEL ÖNERİSİ**	**176**

Tuncay Yazıcı **SÜRDÜRÜLEBİLİR ENERJİ TEKNOLOJİLERİNDE TÜRK DÜNYASI BİLİMSEL PAYLAŞIM AĞI: YENİLENEBİLİR ENERJİ EĞİTİMİ VE DİJİTAL PLATFORMLAR ARACILIĞIYLA ORTAK BİR AKADEMİK EKOSİSTEM TASARIM**	**182**
Palvannazirova Yulduz Hasanboy qizi **TURKIY DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA PEDAGOGIKA OLIY TA’LIM TIZIMIDA OILAVIY TA’LIMNI RAQAMLASHTIRISH MEXANIZMLARI**	**189**
Аллабергенова Дилноза **ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ СОДЕРЖАНИЯ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ВСЕСТОРОННЕМ РАЗВИТИИ ЛИЧНОСТИ**	**193**
Каримова Нилуфар Болтабоевна, Аллабергенова Дилноза **СОВРЕМЕННЫЕ КОНЦЕПЦИИ ВСЕСТОРОННЕГО РАЗВИТИЯ ЛИЧНОСТИ**	**196**
Turdiyeva Shahlo **YOZMA NUTQ TUSHUNCHASINING LINGVISTIK VA PEDAGOGIK MOHIYATI**	**201**
Karimova Nilufar Boltaboyevna, Turdiyeva Shahlo **BOSHLANG‘ICH SINFDA YOZMA NUTQNI SHAKLLANTIRISHNING METODIK ASOSLARI**	**204**
Azimova Madinabonu Gulamdjanovna **TURKIY DAVLATLAR O‘RTASIDAGI QISHLOQ XO‘JALIGI SOHASIDA HAMKORLIK VA EKOLOGIK TOZA HAMDA BARQAROR ISHLAB CHIQARISH ZANJIRLARINI YARATISHNING ASOSIY POYDEVORI**	**206**
Kalandarov Sharofiddin Sitmamatovich **PAHLAVONIY SPORTI VA UNING TURKIY XALQLAR**	**209**

HAYOTIDAGI AHAMIYATI VA O‘RNI	
Hajiyev Ulug‘bek Qo‘ziboyevich **FUQAROLAR HUQUQ VA ERKINLIKLARI TIZIMIDA MUSTAQIL TA’LIM OLISH HUQUQINING TUTGAN O‘RNI**	**213**
Hajiyev Ulug‘bek Qo‘ziboyevich, Tajibayeva Laylo Ulug’bek qizi **KONSTITUTSIYA VA INSON SHA’NI: QADR-QIMMAT HAMDA ISHCHANLIK OBRO‘SINI MUHOFAZA QILISH YO‘LLARI**	**220**
Атаниязова Хурлиман Алишеровна **КОНСТИТУЦИОННО- ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ МОЛОДЁЖНОЙ ПОЛИТИКИ В РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН**	**224**
Matchanova Barno Irkinovna **MILLIY MAFKURA VA MODERNIZATSIYA: TURKIY DUNYODA AN’ANAVIYLIK VA ZAMONAVIYLIK DIALEKTIKASI**	**228**
4-SHO‘BA: TURKIY DAVLATLARDA TA’LIM VA FAN SOHASINI RAQAMLASHTIRISH	
Raximov G‘ayrat Buvaxanovich **OLIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTDAN FOYDALANISHNING IJTIMOIY-FALSAFIY JIHATLARI: INSON VA TEXNOLOGIYA MUNOSABATI HAMDA AXLOQIY MUAMMOLAR**	**233**
Karimov Zafarbek Atabayevich **SUN’IY INTELLEKT ASOSIDA TA’LIM JARAYONINI RAQAMLASHTIRISH VA TAKOMILLASHTIRISH**	**236**
Cennet ARMAN ZENGİ **RASYONEL TÜKETICIDEN BILIŞSEL AJANLARA: DIJITAL TÜKETIMIN DAVRANIŞSAL MIKROIKTISADI**	**241**

Cennet ARMAN ZENGİ **DİJİTAL PİYASALARDA DAVRANIŞSAL PİYASA GÜCÜ: MİKROİKTİSADİ BİR YENİDEN YORUM**	**242**
Süleyman Doğan **TÜRK DIZILERININ TOPLUMSAL ETKISI VE TEMSILI PROBLEMI**	**243**
Мырзабаева Нуржамал Сасалимовна, Курбанова Назира Умаровна **РАЗВИТИЕ ТЕОЛОГИЧЕСКОГО И РЕЛИГИОЗНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В КЫРГЫЗСТАНЕ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННЫХ СОЦИОКУЛЬТУРНЫХ ПРОЦЕССОВ**	**253**
Калиев Азамат Сайитович **ТҮРК ТИЛДҮҮ МАМЛЕКЕТТЕРДЕГИ ЖАРАНДЫК ИДЕНТТҮҮЛҮКТҮН ТЕОРИЯЛЫК-МЕТОДОЛОГИЯЛЫК НЕГИЗДЕРИ**	**262**
Дуйшеев Женишбек Аматысакович **ТЮРКОЛОГИЯ И МЕЖДУНАРОДНАЯ ОБЩЕСТВЕННАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ «ТУРК ЭЛИ”**	**277**
Анарбаева Гулнора Абдуманоповна **РОЛЬ МОДЕЛИРОВАНИЯ ИСТОРИЧЕСКИХ МЕСТНОСТЕЙ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ИСТОРИИ КЫРГЫЗСТАНА**	**283**
Hasan DUYAR, Muhammed DAĞLI **YÜKSEKÖĞRETİMDE UZAKTAN EĞİTİM SÜREÇLERİNİN TEKNOLOJİK İNOVASYON PERSPEKTİFİNDEN YENİDEN TASARLANMASI: YIKICI İNOVASYON TEORİSİ ODAKLI BİR ÇERÇEVE ÖNERİSİ**	**286**
Ramazan KİYAM, Ömer ARSLAN, Murat KURT **YÜKSEKÖĞRETİMDE UZAKTAN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ EĞİTİMLERİNİN KALİTE GÜVENCE SÜREÇLERİ ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ: YÖKAK KRİTERLERİ ODAKLI BİR İNCELEME**	**291**
Oğuz SEYHAN, Muhammed DAĞLI **SOSYAL BİLGİLER PERSPEKTİFİNDEN TÜRK DEVLETLERİNDE ORTAK DİJİTAL VATANDAŞLIK EĞİTİMİ: UZAKTAN EĞİTİM ALTYAPILARIYLA**	**296**

BÜTÜNLEŞİK BİR MÜFREDAT MODELİ ÖNERİSİ	
Tuncay YAZICI, Murat KURT, Muhammed DAĞLI **İNOVASYON ÇAĞINDA ENDÜSTRİYEL GÜVENLİK: TÜRK DEVLETLERİNDE İSG EĞİTİMLERİNDE YAPAY ZEKA TABANLI DİJİTAL ÇÖZÜMLERİN ANALİZİ**	**304**
Uljaeva Shohistahon Mamajonovna **INNOVATSIYALAR DAVRIDA TURKIY MADANIY HAMKORLIK: RAQAMLI PLATFORMALAR VA ILMIY ALMASHINUVLAR**	**311**
Нормурат Маматов **АСРИЙ БИРЛИКНИНГ ЗАМОНАВИЙ ДАВОМИЙЛИГИ**	**317**
Шадманов Курбан Бадриддинович **SUCCESSION OF PHILOSOPHY AND SPIRITUALITY OF THE TURKIC EAST AND THE RENAISSANCE WEST**	**321**
Xajiyeva Maqsuda Sultanovna **TURKIY DUNYO MADANIY INTEGRATSIYASIDA VIRTUAL TA’LIM VA AKADEMIK MOBILNING AHAMIYATI**	**329**
Наргиз Навази Исмайылова **НЕКОТОРЫЕ ТРУДНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ШКОЛАХ**	**333**
Otajonov Murodbek Raxim o‘g‘li **PEDAGOGIKA OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA HUQUQIY FANLARNI O‘QITISHNI RAQAMLASHTIRISH: QONUNCHILIK ASOSLARI VA INNOVATSION METODLAR**	**337**
5-SHO‘BA: RAQAMLI RESURSLAR ORQALI TURKIY MADANIY MEROSNI SAQLASH VA TARG‘IB QILISH	
Ernazarov Behzod Ollaberganovich **RAQAMLI RESURSLAR ORQALI TURKIY MADANIY MEROSNI SAQLASH VA TARG‘IB QILISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI**	**341**

İbrahim KUŞ, **O'ZBEKISTONDA QO'LYOZMALAR TO'PLAMINI RAQAMLASHTIRISH VA ISLOMIY ILMIY MEROSINI SAQLASH**	**346**
Rüzgar Camal, Cəmilə Məhərrəmova, **TÜRK XALQLARININ TOPONİMİK İRSİNİN RƏQƏMSAL SİSTEMLƏŞDİRİLMƏSİ: AZƏRBAYCAN VƏ ÖZBƏKİSTAN NÜMUNƏSİ**	**353**
Arziev Ruslan Arislanbaevich, **INTERNET VA IJTIMOIY TARMOQLAR ORQALI TURKIY MEROSNI SAMARALI TARG‘IB QILISH: MAVJUD MUAMMOLAR VA YECHIMLAR**	**359**
Doschanova Umida Eshchanovna **RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TURKIY XALQLAR MADANIY MEROSINI SAQLASH VA TARG‘IB QILISH STRATEGIYALARI**	**363**
Bekmanova Hurshida Shokirjonovna, Nizomaddinova D.N. **RAQAMLI RESURSLAR ORQALI TURKIY MADANIY MEROSNI SAQLASH VA JISMONIY MADANIYAT JARAYONINI INTEGRATSIYALASH: INNOVATSION YONDASHUV**	**367**
Bekmanova Hurshida Shokirjonovna, Urunov Baxtiyor Atabekovich **HARAKATLI O‘YINLAR HAMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA MILLIY KURASH SPORT TURINI O‘RGATISHNING INNOVATSION METODIKASI**	**371**
Vapayev Kadam Ravshonbekovich, Sobirov Farxodbek Shuxrat o‘g‘li **TURKIY SPORT MEROSINING ONLAYN MUZEYINI YARATISH**	**374**
Vapayev Kadam Ravshonbekovich **VIRTUAL HAQIQAT (VR) VA KENGAYTIRILGAN HAQIQAT (AR) TEXNOLOGIYALARI ORQALI TARIXIY TURKIY SPORT TURLARINI JONLANTIRISH**	**377**
Kalandarov Sharofiddin Sitmamatovich **BO‘LAJAK JISMONIY TARBIYA VA SPORT PEDAGOGLARINING KASBIY KOMPETENSIYALARINI**	**380**

OSHIRISHDA RAQAMLI RESURSLAR ORQALI TURKIY XALQLAR JISMONIY MADANIYATI MEROSINI SAQLASH VA TARG‘IB QILISHNING AHAMIYATI	
Panayeva Maloxat Muminovna **HAYKALTAROSHLIK SAN’ATIDA MILLIY MADANIY MEROSNI SAQLASH VA TARG‘IB QILISHNING ZAMONAVIY USULLARI**	**389**
Yusupov Navro‘zbek Maxsudbek o‘g‘li **RAQAMLI RESURSLAR ORQALI TURKIY XALQLARNING AN'ANAVIY MILLIY SPORT O‘YINLARINI SAQLASH VA TARG‘IB QILISH METODOLOGIYASINI ISHLAB CHIQISH**	**391**
Ahmadov Diyorbek Shavkat o‘g‘li **INTERNET VA IJTIMOIY TARMOQLAR ORQALI TURKIY MEROSNI SAMARALI TARG‘IB QILISH**	**395**
Rəşidov Zaur Firidun oğlu **BALKAN İSLAMININ FORMALAŞMASINDA TÜRK TƏSƏVVÜF TƏRİQƏTLƏRİNİN ROLU: XƏLVƏTİLİK NÜMUNƏSİNDƏ**	**399**
Sinan BADAY **ÖZBEKİSTAN'IN TARİHİ VE MANEVİ MİRASININ DİJİTAL KÜLTÜR PERSPEKTİFİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ**	**408**
6-SHO‘BA: XALQARO HAMKORLIK VA TURKIY TADQIQOT MARKAZLARINING TAJRIBASI	
Nurmatova Mayya Abdullayevna **RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA MUSIQA TA’LIMINING YANGI QIYOFASI**	**414**
Allayarova Nargiza Narimanovna **XALQARO HAMKORLIK VA TURKIY TADQIQOT MARKAZLARINING TAJRIBASI ASOSIDA MUSIQA TA’LIMINI RAQAMLASHTIRISH**	**417**

Yo‘ldoshev Sarvarbek Uktamboy o‘g‘li **KOMILJON OTANIYOZOV ASARLARINING MA’NAVIY-AXLOQIY JIHATDAN DOLZARBLIGI**	**420**
Sherov Dilshod Reyimberganovich, Ibodullayev Mansurbek Saburjon o'g'li **TURKIY DAVLATLARDA TASVIRIY SAN’AT FANI SOHASINI RAQAMLASHTIRISH**	**424**
Казимова Лейла Тахировна **ЦИФРОВЫЕ ПЛАТФОРМЫ КАК ПРОСТРАНСТВО АКТУАЛИЗАЦИИ КУЛЬТУРНОГО КОДА: ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ И ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ (НА ПРИМЕРЕ ТЮРКСКОГО НАСЛЕДИЯ)**	**428**
Abdullayeva Dilrabo Baxtiyor qizi, Xudoyberganova Sarvinoz Sanjarbek qizi, Jumadurdiyeva Asalxon Dilshod qizi **“TURKIY DAVLATLARDA OILAVIY EMOTSIONAL IQLIM VA O‘SMIRLARNING RAQAMLI TA’LIMDAGI O‘ZINI BOSHQARISH KOMPETENSIYASI O‘RTASIDAGI PSIXOLOGIK BOG‘LIQLIK”**	**431**
Allanazarova Zulayxo, Baxodirova Sarvinoz, Rajapboyeva Ro‘za, Tojiddinova Munisa **SUN’IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING TA’LIM SIFATINI OSHIRISHDAGI AHAMIYATI**	**435**
Atayeva Guli Shuxratovna, Raximov Jamshidbek Rashidbek o‘g‘li, Qadamova Zahro Tohir qizi **INNOVATSIYALAR DAVRIDA TURKIY MADANIY HAMKORLIK: RAQAMLI PLATFORMALAR VA ILMIY ALMASHINUVLAR**	**440**
Bayjanova Sadokat Ilxamovna, Ashirmametova Sunbul O‘runbay qizi **TA’LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING O‘RNI**	**442**
Davletov Mayliboy Yusupovich **MUSIQA TA’LIMIDA O‘ZBEK CHOLG‘U IJROCHILIGI TARIXINI O‘RGATISHNING PEDAGOGIK SHART-**	**446**

SHAROITLARI	
Атамуратова Мафтуна Музафаровна, Исламова Кувонч Бекзодовна, Рахимбоева Хосият Санатовна, Юлдашева Мафтуна Кармбоевна **ТУРКОЛОГИЧЕСКИЕ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЕ ЦЕНТРЫ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ МЕЖДУНАРОДНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА ВУЗОВ**	**452**
Raximbayeva Gulyora Ulugbekovna **TURKIY DAVLATLARDA TA’LIMNI RAQAMLASHTIRISH JARAYONIDA TALABALAR IJTIMOIY IDENTIFIKATSIYASINING SHAKLLANISHIGA TA’SIR ETUVCHI PSIXOLOGIK DETERMINANTLAR**	**456**
Beshimov Xamidjon Sayidovich **TURKIY DAVLATLARI KASABA UYUSHMALARINING INSON QADRINI OSHRISHDA ROLI**	**459**
Najmidinova Guzal Axlitdinovna **TURKIY XALQLAR MADANIY INTEGRATSIYASI VA ZAMONAVIY ILMIY HAMKORLIK TAJRIBASI**	**464**